

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ(qualitative research) และ ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ(quantitative research) ประกอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร(documentary research) โดยค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของวัฒนธรรมอิสลามในเรื่อง การเกิด การแต่งงาน การแต่งกาย และการตาย เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงสิ่งที่ได้ค้นคว้า รวมทั้งการศึกษาจากงานวิจัยที่ได้มีมาแล้ว

2. การวิจัยภาคสนาม(field research) ซึ่งมีวิธีการจัดเก็บข้อมูล ดังนี้

2.1 การสังเกต (observation) โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยศึกษาถึงวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิม ในพื้นที่ทำการศึกษาภายใต้กรอบที่กำหนดคือเรื่องการเกิด การแต่งงาน การแต่งกาย และการตาย

2.2 การสัมภาษณ์ (interview) โดยสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างภายใต้กรอบของวัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดทฤษฎีที่สร้างไว้ในแบบสัมภาษณ์

2.3 การใช้แบบสอบถาม(questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในบางมิติจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อประกอบการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ประชากร (population) และ กลุ่มตัวอย่าง (sampling)

เนื่องจากงานวิจัยนี้ศึกษาวัฒนธรรมอิสลามของชาวไทยมุสลิมในเขตชานเมืองด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานคร โดยพื้นที่ที่ทำการศึกษามีมัสยิดทั้งสิ้น 61 มัสยิด โดยแยกตามเขตได้ดังนี้

เขตหนองจอก	41	มัสยิด
เขตมีนบุรี	13	มัสยิด
เขตคลองสามวา	7	มัสยิด

ดังนั้นในเบื้องต้นแรก ผู้วิจัยจึงสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างของชุมชนมัสยิดที่จะทำการศึกษาจำนวน 4 ชุมชนมัสยิด จาก 3 เขตดังกล่าว โดยเลือกจากเขตหนองจอก 2 ชุมชนมัสยิด เพราะเป็น

เขตที่มีพื้นที่กว้างขวางและมีมัสยิดมากถึง 41 มัสยิด ส่วนอีก 2 เขตจำนวนเขตละ 1 ชุมชนมัสยิด ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างชุมชนมัสยิด ผู้วิจัยใช้กรอบดังนี้

1. เป็นชุมชนมัสยิดที่เก่าแก่
2. มีเส้นทางการคมนาคมเข้าถึงสะดวก
3. มีอาณาเขตของบริเวณชุมชนที่ชัดเจน
4. มีเจตคติที่ดีที่จะให้ความร่วมมือกับการวิจัย

สำหรับชุมชนมัสยิดที่สอดคล้องกับกรอบดังกล่าว ผู้วิจัยได้สุ่มเลือกชุมชนเพื่อทำการวิจัยครั้งนี้ได้ดังนี้

ชุมชนมัสยิดนูรุลอิสลาม(คูคต)	หมู่ 3 ถนนรามอินทรา แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี
ชุมชนมัสยิดกมาลุลอิสลาม(ทรายทองดิน)	หมู่ 5 แขวงทรายทองดินใต้ เขตคลองสามวา
ชุมชนมัสยิดคอยรุดตักวา(ลำไทร)	หมู่ 5 แขวงโคกแฝก เขตหนองจอก
ชุมชนมัสยิดคารูซุนนี่(กระทุ่มราย)	หมู่ 11 แขวงหนองจอก เขตหนองจอก

ในด้านประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูล ทั้งการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ประกอบด้วย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากสถานภาพในชุมชนมัสยิด ซึ่งเป็นการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มจากกรอบของตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสุ่มจากโควตา (quota sampling)

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ประชากรที่กลุ่มตัวอย่างจาก 4 ชุมชนมัสยิดมีจำนวนชุมชนมัสยิดละ 15 คนรวมทั้งหมด 60 คน แยกได้ 2 ลักษณะคือ

1. กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเจาะจงจากสถานภาพได้แก่ คณะกรรมการมัสยิดซึ่งประกอบด้วยตำแหน่งต่าง ๆ ได้แก่ อิหม่าม คอเต็บ บิหลัน คณะกรรมการมัสยิดซึ่งเป็นเพศชายล้วน เป็นผู้ที่บทบาทสำคัญในชุมชนและมีความรู้ในเรื่องวัฒนธรรมอิสลาม

2. กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มตามลักษณะความแตกต่างของตัวแปร ดังนี้

- 2.1 อายุ (age) ประชากรที่สุ่มมาเพื่อสัมภาษณ์ จะเป็นผู้สูงอายุอายุมากกว่า 60 ปี ถึงร้อยละ 42 ซึ่งข้อมูลที่จะได้รับจากกลุ่มตัวอย่างวัยนี้เป็นเรื่องที่เกิดจากการสังสมประสบการณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยที่ต้องการทราบวิถีปฏิบัติในอดีต ขณะเดียวกันข้อมูลที่ได้รับจากประชากร

ที่อยู่ในวัยรุ่นและวัยกลางคน อาจมีมุมมองอีกแบบหนึ่ง และจากวัยที่แตกต่างน่าจะเป็นสิ่งที่ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงกำหนดสัดส่วนของประชากรที่ให้สัมภาษณ์ในเรื่องอายุไว้ดังนี้

อายุ 15 – 30 ปี	5 คน
อายุ 31 - 45 ปี	13 คน
อายุ 46 - 60 ปี	17 คน
อายุมากกว่า 60 ปี	25 คน

2.2 เพศ(sex) กำหนดสัดส่วนระหว่าง ชาย : หญิง 2 : 1 โดยเพศชายมาจากคณะกรรมการมัสยิดและสัปปุรุษ ส่วนเพศหญิงมาจากสัปปุรุษเท่านั้น การเลือกเพศชายมากกว่าหญิงนั้นเนื่องจากในสังคมของมุสลิม เพศชายจะเป็นผู้นำและเป็นผู้ปฏิบัติศาสนกิจต่าง ๆ มากกว่าเพศหญิง

การสุ่มตัวอย่างจากประชากรใน 4 ชุมชนมัสยิด นอกจากจะใช้ตัวแปรเรื่องวัยและเพศเป็นกรอบหลักแล้ว กลุ่มตัวอย่างที่จะให้ข้อมูลยังพยายามกระจายให้มีความหลากหลายในเรื่อง อาชีพ การศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจอีกด้วย

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ประชากรกลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบแบบสอบถามจาก 4 ชุมชนมัสยิดใช้จำนวนชุมชนมัสยิดละ 30 คน รวม 120 คน โดยสุ่มตัวอย่างจากมีตัวแปรด้านอายุ เพศ เป็นสำคัญเช่นเดียวกันกล่าวคือ

1. อายุ (age)

อายุ 15 – 30 ปี	26 คน
อายุ 31 - 45 ปี	30 คน
อายุ 46 - 60 ปี	35 คน
อายุมากกว่า 60 ปี	39 คน

2. เพศ (sex) กำหนดสัดส่วนระหว่าง ชาย : หญิง 1 : 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ชุดดังนี้

1. ชุดแบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม
2. ชุดแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณประกอบข้อมูลเชิงคุณภาพ

ลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารตำรา และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอิสลาม ในเรื่องการเกิด การแต่งงาน การแต่งกาย และการตาย
2. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นนักวิจัยและนักสังคมวิทยา ผู้มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมอิสลาม ตรวจสอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่นัดหมายไว้ด้วยตนเองและ ผู้ช่วยวิจัยช่วยเก็บข้อมูลอีกส่วนหนึ่ง สำหรับในส่วนของแบบสอบถามตามแบบที่สร้างขึ้นจะจัดส่งให้กลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน มกราคม 2545 - เดือนพฤษภาคม 2547

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเอกสาร การสังเกต จากการสัมภาษณ์จำนวน 60 คนและแบบสอบถาม 120 คน มาวิเคราะห์ โดยยึดหลักคำสอนที่ปรากฏในคัมภีร์อัล-กุรอาน และซุนนะฮ์ของท่านศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ในประเด็นที่กำหนดไว้ มาวิเคราะห์ตามจุดประสงค์ดังนี้

1. เชิงคุณภาพ

1.1 วิเคราะห์การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมอิสลามของชาวไทยมุสลิมในด้าน การเกิด การแต่งงาน การแต่งกายและการตาย โดยเปรียบเทียบกับ หลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

1.2 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมอิสลามของชาวไทยมุสลิมในเขตชานเมืองด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานครในชุมชนที่ทำการศึกษา ในประเด็น

- 1.2.1 ลักษณะการเปลี่ยนแปลง
- 1.2.2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
- 1.2.3 ระยะเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลง

2. เชิงปริมาณ

นำข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 120 คน มาวิเคราะห์ โดยใช้ค่าร้อยละและนำเสนอในรูปแบบของตารางพร้อมการอธิบายนำเสนอการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยจะนำเสนอการศึกษาค้นคว้าในแบบพรรณนาวิเคราะห์

ระยะเวลา	2544						2545-		2547							
	ม.ย.	ก.ค.	ต.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ต.ค.	ก.ย.
เป้าหมายของกิจกรรม																
1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	↔	↔														
2. เลือกกลุ่มตัวอย่าง			↔													
3. สร้างเครื่องมือทดลองให้ปรับเปลี่ยนแก้ไข				↔												
4. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง								↔								
5. วิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมาย													↔	↔		
6. เขียนต้นฉบับวิทยานิพนธ์														↔	↔	
7. พิมพ์วิทยานิพนธ์และเข้าเล่ม															↔	↔
8. เสนอวิทยานิพนธ์																↔

ภาพที่ 7 แผนปฏิบัติการวิจัย